

SZACUNEK I WSPÓŁPRACA POWINNY LEC U PODSTAW ŁADU SYMBOLICZNEGO - APELUJE INICJATOR KONGRESU OBYWATELSKIEGO

Potrzebujemy kompasu wartości

Pomorze

Jan Szomburg

jan.szomburg@ibngr.pl

Każde społeczeństwo potrzebuje ładu symbolicznego, potrzebuje mitu, który by je scalał. My, tu na Pomorzu, również. Szczególnie w obecnych czasach, gdy w naszym otoczeniu dokonują się szybkie zmiany, rosną napięcia i niepewność. Potrzebujemy też czegoś w rodzaju zbiorowego Kompas, który wskazywałby nam drogę, a jednocześnie cementował naszą tkankę społeczną. Kompas, który wyrastałby z naszych korzeni, naszej tożsamości. Którego opierałby się na naszych osiągnięciach i zasobach, którymi dysponujemy i który byłby jednocześnie skierowany w przyszłość, wyrażając nasze aspiracje. Rolę takiego skalającego mitu a zarazem Kompas może spełnić POMORSKI KODEKS WARTOŚCI.

Skąd przybywamy?

Jesteśmy na Pomorzu kulturowo różnorodni, chociaż nie jest to różnicowanie „mocne”. Powstałaliśmy z dwóch żywiołów - z siedzącego, czyli głównie kaszubskokociego - wskiego i napływowego. Ten ostatni też jest wielobarwny, bo obejmuje m.in. przedwojennych pionierów gdańskich, powojennych Kresowiaków, ludność przyjeżdżającą z całej Polski, ale także Ukraińców z akcji Wisła. Mamy więc i społeczno-kulturowe ciasto, i rodzynek, i różne przyprawy - w sumie bogactwo różnorodności.

Przez trzy już pokolenia uczyliśmy się bycia razem w tej różnorodności. Dziś już wszyscy mają tu swoje własne gro-

by, dokonało się dobre wrośnięcie w pomorską ziemię. Jesteśmy w trakcie dojrzewania wspólnoty regionalnej z zachowaniem pewnej, korzystnej różnorodności i rozwojem lokalnych wspólnot i tożsamości.

Pomorze to też bogate tradycje i wspaniałe dziedzictwo kulturowe z wcześniejszych okresów: piastowskich, krzyżackich, hanzeatyckich, i Rzeczypospolitej czy prusko-niemieckich. Ten duch miejsca dopiero do nas zaczyna docierać i z pewnością będzie wzbogacała naszą tożsamość w przyszłości, jeszcze bardziej.

Jacy jesteśmy?

Jesteśmy społecznością, która ma w sobie dobre kombinacje: yin i yang. Pozostajemy w pewnym równowadze między indywidualizmem a wspólnotowością, między odwagą i rozważnością, między zarobkowym dynamizmem a życiem zrównoważonym. Kaszubski pragmatyzm i wileński romantyzm zawoocował odwagą, ale i rozważnością a przez to skuteczną Solidarność.

Mamy w sobie ducha wolności, podmiotowości i obywatelskości. Lubimy mieć krytyczne, odrębne spojrzenie, ale potrafimy też dochodzić do racjonalnego kompromisu. Kultura konfliktu nie jest nam obca. Wiele naszych cech widać dopiero w porównaniu z innymi regionami, np. z poziomu życzliwości, otwartości czy lojalności możemy być jeszcze niezadowoleni, ale na tle innych regionów wyglądamy relatywnie dobrze.

W ostatnich latach wyraźnie wzrosło nasze poczucie własnej wartości, zanotowaliśmy sporo sukcesów (odbudowa gospodarki morskiej, rozkwit pomorskiej wsi, skok w infrastrukturze transportowej, udane

► Doktor Jan Szomburg jest prezesem zarządu Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową i inicjatorem Kongresu Obywatelskiego

Potrzebujemy czegoś w rodzaju zbiorowego kompasu, który wskazywałby nam drogę

Euro 2012, rozwój sektora IT itd.)

Dokąd zmierzamy?

Mimo relatywnie dobrego punktu wyjścia, musimy dokonać jeszcze dalszego, znacznego wysiłku, by poprawić swoje fundamenty kulturowe i reguły gry rządzące naszą komunikacją i współdziałaniem.

Ogromne rezerwy tkwią w lepszej, bardziej demokratycznej dystrybucji społecznej szacunku. Obok zjawisk wykluczenia ekonomicznego i aksjologicznego, mamy też zjawisko wykluczenia godnościowego. Więcej szacunku i respektowania godności ludzkiej, a mniej lekceważenia, okazywania wyższości czy wręcz pogardy we wszystkich dziedzinach życia może zdziałać cuda. Chodzi tu o relacje rodziców do dzieci i odwrotnie, pracodawców do pracowników i odwrotnie, nauczycieli do uczniów i odwrotnie, księży do wiernych i odwrotnie, itd. Głód szacunku najlepiej zaspokajają przez rozwój kompetencji rozumienia drugiego, a to z kolei wymaga uważnego słuchania - nie tylko słów, ale i emocji. Musimy nauczyć się uzgadniać nie tylko interesy ekonomiczne, ale także emocjonalne.

Aby to robić, musimy nauczyć się używać języka w taki sposób, by nie ranić swych uczuć i wrażliwości, aby się nie oddalać od siebie, a raczej budować pomosty zrozumienia i porozumienia. O wadze języka, którym się komunikujemy, będzie mówił na IX Pomorskim Kongresie Obywatelskim prof. Jerzy Bralczyk.

POMORSKI KODEKS WARTOŚCI

● **WZAJEMNY SZACUNEK I RESPEKTOWANIE GODNOŚCI LUDZKIEJ** - jest, zakorzeniona w tradycji chrześcijańskiej, podstawą naszego pomorskiego ładu we wszystkich przestrzeniach: rodzinie, szkole i uczelni, zakładzie pracy, urzędzie, szpitalu czy środkach komunikacji. Im więcej wzajemnego szacunku, tym więcej wzajemnej życzliwości i tym lepsze relacje międzyludzkie.

● UMIAŁOWANIE WOLNOŚCI I POSTAWA OBYWATELSKA

- na Pomorzu od zawsze dominował duch niepokojny, niezależny i niepokorny; choć jednocześnie przywiązany do praworządności. Pomorzanie byli obywatelami świadomymi swoich praw i potrafili ich bronić, jednocześnie nie ograniczając prawa innych do swobody w różnych wymiarach - od polityki po twórczość i przedsiębiorczość. To dzięki temu rozwijały się przez wieki niezależne ruchy społecznej samoorganizacji - od wolnego miasta Gdańskie, aż po samorządną Solidarność; tu także rozdziły się wyrosłe z Solidarności demokratyczne elity wolnej Polski. Wciąż jednak obywatelskość stanowi dla nas wyzwanie. Musimy nauczyć się realizować w praktyce zasady pomocniczości - otwierania pola rozwoju różnym inicjatyw. Powinniśmy także jeszcze lepiej opanować sztukę prowadzenia dialogu i konstruktywnego rozwiązywania sporów.

● OTWARCIE NA ŚWIAT I TOLERANCJA

- jesteśmy regionem otwartym na świat i tolerancyjnym. Nie tylko jesteśmy zróżnicowani kulturowo, ale przede wszystkim potrafimy to zaakceptować i uczynić z różnorodności naszą przewagę konkurencyjną. Należy do kultury „morskich”, które powstały dzięki kontaktom z różnorodnym światem; przez wiele lat stanowiliśmy „okno na świat” Rzeczypospolitej. Pomorze to także region, którego charakter jest naznaczony wielowekowymi migracjami, które stworzyły pomorski tygiel. Dzięki temu stanowimy naturalny obszar twórczego fermentu, w którym wykują się nowe idee, rodzą się społeczne i gospodarcze innowacje.

● DUCH PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I OPTYMIZM ŻYCIOWY

- Pomorze szybciej niż inne regiony wyzoliło się z kultury folwarku (wczesne uwłaszczenie). Mając utrudniony dostęp do kapitału, przeszło trening gospodarki kapitalistycznej; tutaj kwitł także morski handel oparty o sieć miast

hanzeatyckich. Dzięki handlowi morskemu Polska mogła stanowić w XVI i XVII wieku spichlerz Europy. Do pomorskiego DNA należą przedsiębiorczość, branie swego bytu materialnego na swoje ręce, inicjatywność i podejmowanie ryzyka, przy jednoczesnym chodzeniu po ziemi i etosie pracy. Wynika to także z tego, że w obliczu wyzwań, jakie stoją przed każdym z nas osobno, ale i całą wspólnotą regionalną, zachowujemy wiarę w przyszłość. Pogoda ducha pozwala nam stawiać czoło przeciwnościom i mobilizuje do poświęceń i mobilizuje do lepszej pracy na rzecz lepszego jutra.

● ZAUFANIE, LOJALNOŚĆ, WSPÓŁPRACA

- tradycja bliskich więzi i relacji w lokalnych społecznościach - w kaszubskiej czy kociewskiej części Pomorza - jest dobrym podglebieniem dla bardziej kooperacyjnego rozwoju, opartego na trwałych relacjach i współpracy, czyli ekosystemach rozwoju. To na Pomorzu w czasach nowożytnych kwitła i była przekazywana do innych regionów „kultura kontraktu”. Kontakty handlowe oparte były na zaufaniu zrównoważonym przez wzajemną lojalność. Stanowiło to fundament dla późniejszych przejawów pomorskiej wspólnotowości naznaczonych życiowym pragmatyzmem - samorządności, spójności czy też samokształcenia. Dziś, chcąc być konkurencyjni międzynarodowo, musimy również tę tradycję, budując region dobrych relacji i sieci współpracy między ludźmi i instytucjami.

● SOLIDARNOŚĆ MIĘDZY-LUDZKA

- Pomorze jest kolebką Solidarności, która dała wolność Polsce i całemu światu postkomunistycznemu. Jej siła wynikała z połączenia ducha wolności, odwagi i rozważań - będących emanacją różnorodności kulturowej Pomorza. Solidarność praktyczna, codzienna jest nam potrzebna do dobrego zagospodarowywania wolności, które wymaga przeciwdziałania - ekonomicznym, społecznym, kulturowym i politycznym - pęknięciom wspólnoty regionalnej. Dbajmy więc o równowagę między indywidualizmem a wspólnotowością.

● POSZANOWANIE PRZYRODY I ZWIĄZEK Z MORZEM

- Pomorze jest regionem o wyjątkowych walorach przyrodniczych. Morze łączy Pomorzanie - wraz z piękną przyrodą daje nam pracę, bogactwo i wysoką jakość życia. Chcemy je szanować i w oparciu o nie się rozwijać. ●

Pomorski Kongres Obywatelski

● O tym, jak rozwijać pomorską gospodarkę, będziemy debatować na IX Pomorskim Kongresie Obywatelskim „Lepsze życie Pomorza. Pasje - Obywatelska Wspólnota - Europa”, który odbędzie się 23 kwietnia (sobota) 2016 r., w gmachu głównym Politechniki Gdańskiej. Początek o godzinie 11.

Wśród gości m.in.: wicepremier Mateusz Morawiecki, prof. Jerzy Bralczyk, Aleksander Doba, Piotr Sojka oraz Mateusz Kusznierevicz.

Do debaty o wyzwaniach rozwoju gospodarczego Pomorza zapra-

POMORSKI KONGRES OBYWATELSKI

szamy w szczególności na sesje „Gospodarka morska - nasza specjalizacja. Jak wykorzystać ten potencjał?” oraz „Rozwój rodzimych przedsiębiorstw - czas na nowe otwarcie w polityce państwa”. Wstęp wolny. Rejestracja i więcej informacji na www.kongresobywatelski.pl i na Facebooku.